

Tisztaság, egészség, kényelem

– EGY PATYOLAT TÖRTÉNET –

Fél órát kapunk, annyit bír, az igazán nem sok. Oh, irgalom atyja ne hagyj el. Csukódik mögöttem az ajtó, már indítanám is a felvételt, pörögjön a szalag, hogy is volt az a dolog a sorsjegyekkel, a tárgyalással. De csak lassan, csak lassan kedves, int le özvegy D.-né Szabó Ágnes, kezdjük az elején. Hogy okos dolog volt-e másnap kora reggel a véres lepedővel besétálni a munkahelyére, a Fejér megyei Patyolat Vegytisztító Vállalat székesfehérvári mosodájába, már nem tudhatja. De higgyem el, ösztönből cselekedett. Ki kell a vérfoltot vennem. És ha ösztönből cselekszik az ember, akkor nem azon gondolkodik, hova megy. Amikor az ösztön dolgozik, nem is számolja a lépteket, csak látja, hogy megy, mennek maga előtt a lábai, mintha valaki más lábai lennének, kezében nejlon zsák, másnak a keze, a zsákban lepedő, férfi alsók, zoknik, mosatlan, mintha először látná őket, és mire újra gondolkodni tudna, már bent is van a munkahelyén, a Fejér megyei Patyolat Vegytisztító Vállalat székesfehérvári telephelyén ezerkilencszázhetven május huszadikán reggel, nyolc óra előtt öt perccel. De ezt már ő is csak a jegyzőkönyvekből tudja, akkor nem figyelte az időt, csak ment, a rutin, a megszokás, a becsület szerint. Furcsa jószág a lélek. Végignézek az asszonyon, meggyötörte-e az idő, az elmúlt évtizedek, az állandó őrlődés, az emlékezés, hogy van-e bűntudat, nézem halványkék szemét, ráncos alkarjait, őszbe fordult szöghaját, kapkodó mozgását. De nem tűnik összetörtnek, sem megbomlottnak, mintha nem nyomasztaná a történelem, hogy egyszerű patyolati visszamosóként valamennyire része lett annak. Mintha most azonnal vissza tudna állni az üstök mögé a gőzbe. Merthogy jó volt a szakmában, ő volt a legjobb visszamosó az egész Dunántúlon. Ágnes asszony, kérdezem halkán, mindig magát keresték, ha baj van. Hát ki más. A hatalmas mosógépeket túlterheltek, a nép mintha semmi más nem csinált volna akkoriban, csak koszolt.

Mosatott, aztán koszolt, mosatott aztán koszolt. Egy merő foltosság volt az egész népköztársaság, összepacázták ezek a világot is. És ha, teszem azt, a lepedő foltosan jött ki a gépből, akkor, az akkor még fiatalasszony, Ágnes az üst mögé ült egy felfordított bádoggal, nekiveselkedett a kékítőnek, és csak mosta, mosta, halványult a folt, a kávé, a vörösbor, a szeder, a tinta, és hogy más, emberi eredetű foltokról itt most ne is beszéljünk, mégiscsak olvasni fogják. Tisztaság, egészség, kényelem. Ez a három szó volt akkoriban a hatyú fölé írva, félkörívben sorakoztak a szavak a hófehér jószág háta fölött. Tisztaság. Egészség. Kényelem. Furcsa jószág a lélek, jut eszembe újra, aztán megkérdezem: Jöttek a helyi elvtársak is? Jöttek. Az az elvtárs is? Az is. Felismerték az autóikat, felismerték az öltönyeiket, a szűk tekintetüket, az örök rohanásukat. Aztán a szennyesüket, az ágyneműt, az alsót, ingeket, külön zsákokba gyűjtötték, hogy biztosan ne legyen baj. És nem is volt? Általában nem. Nem keveredett az igazgatói alsó a nép holmijával, hogyan is keveredhetett volna? De aztán egyszer mégis baj történt? Történt, bizony, mondja Ágnes asszony, történt. És akkor is magát hívták. Engem. Az elvtárs fiatal volt, magas, nyíltabb tekintetű, mint a megszokott. Megköszönte a fiatal Ágnes asszony hihetetlen munkáját, a folt, úgymond hősies eltávolítását. Kezet csókolt, Ágnes asszony zavartan rántotta össze hipószagú ujjait. És aztán egyre gyakrabban jött? Igen, pedig nős volt, három kisgyerek, két lány, egy fiú, ezt a szennyesből tudta Ágnes asszony, és hogy a feleség, takaros feleség. Mindig kikérte magát az átadó pulthoz? Kikért bizony. Megvárta? Megvárt. Szerelem volt? Ágnes asszony kinéz az ablakon. Verdesik a nyárfaágak az ablaktáblát a tomboló fehérvári tavaszban, vékony fénysugár szűrődik be a kórterembe. Szerelem. Tisztaság, kölcsönlakás, egészség, keményítő, kényelem, telefonhívások, hipó, várakozás, biszulfít, várakozás, kékítő, öröm, könny, várakozás, telefonhívások, vörösbor, félelem, üres mosóüst, semmi. Ágnes asszony nem szólt néhai férjének, sem az üzemvezetőnek, de még a mosónőnek sem, minek is szólt volna. Látszott, ami látszott. Vannak olyan foltok, amik látszani akarnak. A vörös barnára vált, a kék szürkére, de száz és száz mosás után is ott marad. A sorsjegyek, térek most már a tárgyra, mikor kerültek szóba először? Ágnes asszony rám néz, aztán a fekete, csillogó magnószalagra, nézi az apró villanásokat, hallani a kazetta kattogását. Feküdtünk egy ágyon, keményített lepedőn, túl sok biszulfitot használhattak, éreztem a csupasz hátamon, nem tehetek róla, szakmai ártalom, szóval akkor. Hogy balatoni telek, hétvégi házzal, sorsjegy, Patyolat akció, és hogy ez biztosan nem lenne nekem gond. Már mint az a néhány sorsjegy. Neki most nyaralóra nem telne, ott a család, sok a költség, a gyerekek, és nehogy

azt higgyem, hogy ő olyan sokat keres, de nem ám, amíg ki nem hal mellőle a Soltész, előrelépésre aligha számíthat. Csak naponta egy tömböt kihozni. És már el van intézve a győzelem, ismeri a területi leosztást, a többit meg eladja a kollégáknak az osztályon, úgysem tudják, hogy nyeretlen. És hogy akkor végre lenne hová elvonulnunk. Tisztaság, nyár, egészség, Balaton, kényelem, nyaraló, pörköltzsaft és szerelem. Nem kellene bujkálni, titokzatoskodni, idegen lepedőkön heverni. De csak nem jött a siker. Nem. És a sorsjegyek is egyre fogytak. Ivott? Ivott. Ütötte? Volt olyan. Aztán egyre gyakrabban. Hogy biztos én csalog valahogy. De hát azt sem tudtam, mit csinálunk. Aztán mindig megbocsájtott. Voltak tartozásai, valami devizaügylet, elszalasztott előléptetés, romló statisztikák. Ilyenekről beszélt. És egyre kevesebbet az elvonulásról. Hogy ittak-e aznap éjjel is? Ittak, hát persze, valami soproni vöröset. Ágnes asszony is? Ő is. Vöröset? Igen, pedig az szörnyű foltot hagy, ne haragudjak, szakmai ártalom, mondja. És akkor történt. Mert azt ő sem gondolta, honnan is gondolhatta volna, hogy egy olyan vastag zöld falú üveg, mint amiből a soproni vöröset itták a lepedőn heverve, olyan könnyen ezer darabra törik egy puha tarkón, a felnyírt haj alatt, a kibontott nyakkendő fölött. Hogy majd mint apró csillagok, zuhannak a zöld szilánkok a fehér lepedőre, és a vörösről már nem is tudja, hogy vér-e vagy bor. Ha nem viszi magával a véres lepedőt másnap, soha nem bukik le? Talán nem. De az ösztön dolgozott, vitték a lábai az üst felé. Tisztaság, egészség, kényelem. Ez jár mindenkinek. Körültekint Ágnes asszony, figyel egy apró, már bebarant, régi foltot a galléromon. Vér, kérdezi. Nem, mondom, vörösbor. Az a rosszabb, mondja, az a rosszabb, és látom, hogy ma már többet nem fog mondani. Kikapcsolom a diktafont, szedelőzködöm. Aztán az ajtóból mégis visszafordulok, valami még eszembe jut, szinte a semmiből, az ösztön dolgozik. Ágnes asszony, a vers, hát azzal nem ugratták folyton? Milyen vers, kérdez vissza, és már a lepedőjét szorongatja, amikor lejár végre az otthonban látogatási idő. Haza többé nem eresztik.